

Neke specifičnosti strategije NOR-a u Sloveniji

Ističem poseban značaj izučavanja specifičnih oblika organizovanja i posebnih rešenja u NOR-u u pojedinim krajevima Jugoslavije, možda više u onim koje su udaljenije od centra, pogotovu u Sloveniji, koja je vodila rat u posebnim, specifičnim uslovima. Ako pokušamo utvrditi zašto su na teritoriji Slovenije nastali ti posebni oblici organizovanosti, na koje ne nailazimo, bar ne u takvom obliku i tako razrađene, u drugim krajevima Jugoslavije, moramo da kažemo da su bili, pre svega, posledica nužnosti da se uprkos vanredno teškim uslovima, u kojima se vodio rat u Sloveniji, pronađu putevi i načini što uspešnije borbe. Oni su dokaz visokog stepena konkretizovanja opštejugoslovenske vojne politike i strategije NOV na posebne uslove na tom delu jugoslovenskog ratišta.

Ti posebni uslovi organizovanosti deo su prema razvitku kao celini, tj. u odnosu kao posebno prema opštem. U posebnom se izražava opšte, a konkretni oblik opšteg je posebno. Drugim rečima, iako su opšti principi vojne politike i strategije važili i bili jednaki u celoj zemlji, oblici njihove konkretne primene, njihovo sprovođenje u delo, često su bili različiti. Zanimljivo je ovu činjenicu, te teorijski uopštavati samo osnovne principe, bilo bi, po mom mišljenju, pogrešno i nenaučno. Mislim da ne smemo zaobilaziti takva pitanja, već ih moramo uvažavati, izučavati i analizirati, iz njih izvlačiti iskustva.

Opšti princip, na primer, da je narod bio najvažniji faktor u NOR-u važio je za celu Jugoslaviju kao i za sve narodnooslobodilačke ratove. Međutim, konkretni oblik organizovanja slovenačkog naroda u Osvobodilnoj fronti (OF), ustanovljenoj već krajem aprila 1941.

godine, imao je karakteristike koje su omogućile da narod kao faktor narodnooslobodilačkog rata u Sloveniji bude jedinstven i organizovan u skladu sa tadašnjim prilikama. U toz organizaciji, oformljenoj od uličnih i seoskih, preko kvartnih, rejonskih, okružnih i pokrajinskih odbora, do vrhovnog plenuma OF slovenačkog naroda, bile su udružene demokratske, patriotske i za ciljeve NOP opredeljene snage u Sloveniji, bez obzira na njihovu raniju stranačku pripadnost, pol i pogled na svet. Svi oni koji su bili spremni da se pod vođstvom Partije bore za narodnu slobodu, novu Jugoslaviju i socijalni napredak okupili su se u OF Slovenije. Prema tome, Osvobodilna fronta bila je po svojoj funkciji borbena organizacija, vršeci i zadatke vojne pozadine. Imala je dvostruku ulogu: bila je politička organizacija i narodna vlast. Njena funkcija vlasti prestala je tada kad su na nekom području na demokratski način izvršeni izbori u organe narodne vlasti, narodnooslobodilačke odbore.

Drugi takvi oblici koji su bili razvijeni na svojstven način u Sloveniji i koji pri izučavanju mogu dati veoma korisna iskustva jesu, na primer, organizacija i delatnost službe bezbednosti i obaveštavanja (VOS), masovna obaveštajna služba Osvobodilne fronte, jedinice VOS, kasnije Vojske državne varnosti (Vojska državne bezbednosti), iz kojih se razvila narodna odbrana (KNOJ), zatim narodna zaštita, tajne skrivene štamparije i bolnice, mreža kurirskih veza NOP, način organizacije snabdevanja preko privrednih komisija NOO i odbora OF itd.

Sva ta rešenja i njihova konkretna fizionomija, u krajnjoj liniji, temeljila su se na osnovnom strategijskom faktoru NOR u Sloveniji, na postojanju Osvobodilne fronte. Bez nje i drugi, ne manje važan osnovni faktor, NOV na primer, u konkretnim uslovima Slovenije ne bi mogli opstati i razviti se do te mere kao što su se razvili. Osvobodilna fronta bila je borbena organizacija i u vojnom smislu, a NOV njena oružana pesnica. Obe zajedno činile su snage koje su se organizovale za borbu, za ostvarenje ciljeva NOR i revolucije.

Da podcertam, izučavanje navedenih oblika dovodi nas do rezultata i iskustava značajnih za organizovanje opštenarodne odbrane, za sprovođenje u delo naše doktrine. Takve rezultate istraživanja trebalo bi učiniti dostupnim što širem krugu starešina stalnog i rezervnog sastava.

Na kraju, hteo bih da ukažem na to do čega se dolazi ako se nekom pitanju priđe nedovoljno konkretno, formalno. U historiografiji, ponegde i u referatima na ovom simpozijumu, tako se pristupa pitanju partizanskih jedinica u Sloveniji. Pošto u slovenačkom jeziku ranije nije postojao izraz »odred«, na primer poznati Titov čla-

nak o zadacima partizanskih odreda prevođen je ovako: »Naloge partizanskih oddelkov«, a »partizanski zakon« je odredio da ti partizanski oddelki (partizanski odredi) mogu biti čete, bataljoni, brigade. I u skladu s takvim stavovima u Sloveniji su 1941. godine formirane čete i bataljoni. Međutim, kada su formalisti pristupali tom pitanju, ne uzimajući u obzir uslove u Sloveniji i značenje reči u drugom jeziku, sabirali su samo odrede kao formacije. Po toj logici u Sloveniji kao da 1941. godine nije bilo odreda. I kad se, na primer, sada iz tih enciklopedijskih ili drugih izvora uzimaju podaci koji se odnose na broj odreda, onda se uopšte ne navode podaci za Sloveniju. Međutim, odredi kao partizanske jedinice postojali su u obliku četa. Tako je do septembra 1941. godine, do početka savetovanja u Stolicama, u Sloveniji bilo devetnaest takvih odreda u jačini čete, a u celoj 1941. godini evidentirana su trideset dva odreda jačine čete, dok je u partizane u toj godini stupilo ukupno oko dve hiljade boraca. Da ne govorim o tome da ovako proizvoljno uzeti podaci mogu imati i političke posledice. Ako neko u Sloveniji čita takve radove u kojima se iznose nepotpuni podaci, možda će da primeti: »Eto, opet nam ne priznaju da smo se borili«. Zbog toga potcrtavam da u svakom slučaju, pa i ovom, problemima treba prilaziti konkretno, prema društvenim uslovima u kojima je neka stvar nastala, i da uopštavanje stvarnosti nije samo uopštavanje nekih opštih zaključaka nego sinteza onoga što je konkretno realizirano na terenu.